

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS
FÖRENINGEN

Rapport från kurs i Deweyklassifikation
inom musikområdet

Syntharen - den snedluggade rebellen

Invigningskonsert Glasers noter

60-årsjubileum och
konferens

Vi – ett konstverk

Hela stan full av blåsande barn

Wilhelm Peterson-Berger – tonsättare och kritiker

25:-

nr.2
2013

KALENDARIUM 2013

IAML-konferens* i Wien 28 juli – 2 augusti

Skillingtryck som källmaterial 17 september i Uppsala. Föranmälan till Marit Åhlén info@kgaa.nu Arr: Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur och Svenskt visarkiv.

*IAML=The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

Deltagare på konferens, läs mer på sidan 14. Foto: Ingemar johansson. På omslaget ser du en somrig bild med boken Du gamla du friska som motiv. Foto Lena Nettelbladt

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	11	Rapport från kurs i Deweyklassifikation inom musikområdet
4	Du gamla du friska	12	Wilhelm Peterson-Berger - tonsättare och kritiker
6	Hela stan full av blåsande barn	13	Vi - ett konstverk
9	Syntharen - den snedluggade rebellen	14	60-årsjubileum och konferens
10	Invigningskonsert Glasers noter		

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

www.smbf.nu

www.iaml.info

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteks-föreningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelbladt@muslib.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 300:-, institutioner 500:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 150:-
Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Layout Sara Lind

Kära kollegor

Så var det dags igen för ett nytt spännande nummer av Musikbiblioteksnytt. Ett nytt nummer som du förhoppningsvis kan sätta dig ute i syrenbersån och njuta av, eller sitta inne i favoritfåtöljen med ett lätt sommarregn som trummar på fönsterrutan.

I skrivande stund har jag just kommit hem från Holland där jag har besökt några bibliotek samt även hunnit träffa musikbibliotekskollegor. Det blåser kalla vindar runt biblioteken överallt och det är inte muntert att höra från våra kollegor om drastiska nedskärningar på musikbiblioteken runt om. Att våra kollegor i Stockholm är drabbade är vi ju alla mycket medvetna om. Men just därför är det ännu viktigare att just du - kära kollega - engagerar dig i SMBF och i IAML. Den ad-hoc kommitté som bildades för att ta se över IAML:s organisation har nu tagit fram ett förslag*. Den är väl värd att läsa och fundera över. På en föreläsning för ett tag sedan fick jag höra berättelsen om "Den kokta grodan". Om du sätter en groda i kokande vatten hoppar den ur därför att det är för varmt, men om du sätter grodan i kastrullen med lite lagom varmt vatten och sedan höjer temperaturen allteftersom så

Foto: Ingemar Johansson

märker inte grodan någonting utan blir bara lite mer däsigt och till slut så kokar vattnet - och det blir en kokt groda! Låt inte IAML bli en kokt groda utan låt oss alla hjälpas åt att hoppa ur grytan och utveckla föreningen innan vi blir kokta! Och hjälp oss att bli fler!

När jag ser på innehållsförteckningen till Musikbiblioteksnytt så blir jag glad och ser ljust på framtiden! Det händer mycket roligt i musikbiblioteksvärlden.

Förhoppningsvis så träffar jag många av er i Wien i slutet av sommaren, fram tills dess vill jag önska er alla en riktigt härlig sommar med mycket sol och bad!

Soliga hälsningar
Birgitta

SMBF = Svenska musikbiblioteksföreringen
IAML = The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

* Ad hoc-kommittéens förslag: http://www.iaml.info/files/restructuring_iaml_report_english.pdf

Redaktörens ruta

Eftersom jag är sent ute med 2013 års andra nummer så är det redan högsommarväder. Men syrenerna blommar fortfarande och doftar tungt. Våren präglades av förberedelser inför konferensen och en kort rapport från den kan du läsa på sidan 14. Det har varit många boksläpp och bokprat, de senaste månaderna. Du kan läsa om dem i detta nummer.

Jag känner mig mycket hedrad över att vara en av dem som har fått resestipendiet till IAML-konferensen i Wien. I nästa nummer kommer du att kunna läsa min och Åse Lugnérers rapport därifrån. Men det finns plats för andra nyheter. Hör gärna av dig om du har något att berätta om från ditt bibliotek eller akryv eller om du vill bli skribent på bloggen.

Jag önskar er alla en trevlig sommar!

Lena Nettelbladt

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

www.smbf.nu

musikbiblioteksforum@listserv.kb.se

www.facebook.com/ (Musikbiblioteksföreringen)

Find us on
Facebook

Du gamla du friska

||| Lena Nettelbladt, text

I maj var det festligt boksläpp på Musik- och teatermuseet i Stockholm med snittar, salta pinnar och dryck. Boken heter *Du gamla du friska* och är skriven av Eva Danielsson och Märta Ramsten som båda har arbetat i många år på Svenskt visarkiv.

Kvällen började med att Ulrika Gunnarsson sjöng *Kärestans död*, en ballad med 13 verser som finns i ett 20-tal varianter från Skåne till Norrbotten. Melodin är den som vi känner som *Du gamla du fria*. Richard Dybeck satte ny text till melodin och sången framfördes första gången 18 november 1844 i Stockholm. Richard Dybeck, som var jurist med intresse för fornlämningar och folkmusik, hade ordnat "Afton-underhållning medelst Nordisk Folkmusik" och *Du gamla du friska* var slutnumret.

Världsutställningen i Paris

- Det behövdes en bok om *Du gamla du fria*. Vi har fått mängder av förfrågningar när vi arbetade på Svenskt visarkiv och det finns många missuppfattningar berättar Eva Danielsson. Efter det första framförandet 1844 blev sången mycket populär och arrangerades för manskör och tenor av Carl Laurin. På världsutställningen i Paris 1878 sjöng operasångaren Carl Fredrik Lundqvist "Lunkan" och Studentsångarna *Du gamla du friska* till åhörarnas jubel i Trocadérohallen.

- Under det nationella 1890-talet växte sången i popularitet. Vid ett framförande 1893 reste sig kungen. Kring sekelskiftet började man hålla sångarfester i patriotisk anda och många engagerade sig i frågan om nationalsång.

A. O. Assar, *Fosterländska sånger för skola och hem* från 1909 var den första sångbok som återgav de två nydiktade strofer som Louise Ahlén hade skrivit för att ordet Sverige skulle nämnas i texten.

Vaxrulle med en inspelning av *Du gamla du friska* och en notbok från 1909 med texten *Du gamla du fria*. Foto Lena Nettelbladt

År 1895 utlystes en pristävling för att få fram nationalsånger och många ville slippa *Du gamla du friska* eftersom de tyckte att den var släpig och inte inne-

höll namnet Sverige i texten. Det var många förfärliga sånger som skickades in till tävlingen, berättar Märta Ramsten och visar några exempel. När Kungliga

Musikaliska akademien 1901 får frågan om vilken nationalsång Sverige har svarar de *Ur svenska hjärtans djup*, men när de får frågan igen år 1903 blir svaret *Du gamla du friska*.

Vi får höra den äldsta bevarade inspelningen och det är en vaxrulle från 1905 där John Forsell sjunger *Du gamla du friska*. Ett kapitel i boken redogör också för ändringen av ordet friska till fria, som ansågs vara Dybecks ursprungliga text.

På olympiaden i Stockholm 1912 framfördes *Du gamla du fria* och när radion började sina sändningar 1925 sjöngs sången i den allra första sändningen. Mellan åren 1938-1944 avslutades alla sändningar på kvällen med *Du gamla du fria*. Många hade åsikter om tempo och punkteringar och därför gav Kungliga Musikaliska akademien ut noter 1942 med rekommendationer hur den skulle framföras.

Punchsång

Genom åren har många haft åsikter om *Du gamla du fria*. Hugo Alfvén ansåg att "det var en svensk punchsång sammansatt i ett rusigt ögonblick". År 1960 motionerade Centerpartiet om att sången skulle bytas ut. Ulf Peder Olrog gav ut samlingen *Våra värsta folkhymner* och vi fick njuta av Julius Major som ackompanjerade Karin Strand i en av Olrogs varianter.

- Under 1970-talet var det ingen som sjöng *Du gamla du fria*. Den uppfattades mest som en ishockeysång, berättar Eva. På 2000-talet kom en motion om att ge sången juridiskt skydd som nationalsång men motionen fick avslag med motiveringen att *Du gamla du fria* betraktas som Sveriges nationalsång och det utan påverkan av några statsmakter och därför inte behöver något juridiskt skydd.

Boken, som är rikt illustrerad, är utgiven på Atlantis förlag och ingår som nummer 36 i *Skrifter från Svenskt visarkiv*. Boken är också årsbok för medlemmar i Samfundet för visforskning som lämpligt nog hade sitt årsmöte efter boksläppet.

Årets Olrogstipendiat Mathias Boström. Foto Eric Hammarström

Mathias Boström = Olrogstipendiat

Före Samfundets årsmöte kom Jan-Olof Andersson upp på scenen. Han är ordförande i Stiftelsen Ulf Peder Olrogs Minne och styrelseledamot i SKAP (Sveriges kompositörer och textförfattare). Jan-Olof hade den stora glädjen att dela ut årets Olrogstipendium till Mathias Boström som arbetar på Svenskt visarkiv. Motiveringen löd:

"För utomordentliga insatser som forskare i bevarande och vetenskapligt syfte med ambition att som ansvarig för Svenskt visarkivs inspelningsarkiv öka tillgängligheten av låt- och vismaterial för en bred allmänhet med hjälp av modern teknik."

Mathias Boström är vice ordförande i Svenska musikbiblioteksförbundet. Han är musiketnolog och har arbetat på Svenskt visarkiv sedan 2001, bland annat som ansvarig för ljud- och bildupptagningarna i samlingarna. Han skriver även på en avhandling om ljudinspelningarnas tidiga historia i Sverige.

Jan-Olof Andersson avslutade med att sjunga flera av Ulf Peder Olrogs sånger till eget bluesigt gitarrackompanjemang.

Danielsson, Eva

Du gamla du friska : från folkvisa till nationalsång
Atlantis, 2013

En ny uppsats i ämnet musikarkiv

Sara Lodin, student i arkivvetenskap på Södertörns högskola, har skrivit en B-uppsats med titeln *Upphovsrätt i arkiven*. Hon har intervjuat Gustav Bergel på Svensk musik, Per Floberg på SKAP:s arkiv, Dan Lundberg på Svenskt visarkiv och André Wachholz på Avdelningen för audiovisuella medier vid Kungliga biblioteket.

Lodin, Sara : *Upphovsrätt i arkiven*, Södertörns högskola, 2013

Mathias Boström på arkivresa i Gambia

I Gambia finns en samling på 5000 fonogram med fältinspelningar av musik och historieberättelser. Folkmusikens Hus i Rättvik och Svenskt visarkiv har fått pengar från Statens musikverk för att hjälpa till med digitalisering av samlingen vid National Centre for Arts and Culture (NCAC). Mathias Boström från Svenskt visarkiv och vice ordförande i Musikbiblioteksförbundet reste till Gambia i april.

Läs mer här: <http://statens-musikverk.se/aktuellt/fransvenskt-visarkiv/2013/05/03/ett-besok-i-en-annan-arkivmiljo-en-resa-till-gambia/>

Hela stan full av blåsande barn

||| Lena Nettelblatt, text & foto

Jag var inbjuden av bläsentusiasten Perry Göransson till ett blåsorkesterdirigentsymposium i Västerås lördagen den 18 maj. Men när jag klev av tåget i Västerås visade det sig att det var mycket mer som hände i Västerås denna vackra helg. Hela stan kryllade av barn och ungdomar som spelade bläsinstrument. Det var en härlig syn som gladdde mig länge. Just när jag kom pågick en parad med delatagande blåsorkestrar. Paraden slutade på Fiskartorget vid Svartån mittemot slottet. Där stannade vi och lyssnade och såg när Livgardets dragonmusikkår spelade figurativ musik. Det betyder att hästarna rör sig som i en koreograferad dans med de uniformsklädda blåsmusikerna på hästryggen lugnt spelande vacker musik.

Det som pågick var en nationell musik- och kulturfestival för barn och ungdomar kallad MusikRUM Västerås, "ung festival med glimten i örat". Festivalen arrangeras av Riksförbundet

“Det som pågick var en nationell musik- och kulturfestival för barn och ungdomar kallad MusikRUM Västerås, "ung festival med glimten i örat"

Unga Musikanter, RUM, och anordnas från 2009 i Västerås för ungdomar mellan 7-25 år. Det brukar komma mellan

Nu är det Besa Spahiu, Tobias Danielsson, Marina Demina och David Bacci som användare av noter för orkester får hjälp av. År 1988-2006 var det Charlotta Ström som förestod Blåsmusiksamlingen.

1500-3000 deltagare varje år. "RUM är en ideell ungdomsorganisation för alla barn och ungdomar som spelar ett instrument, sjunger, dansar eller spelar teater. RUM har ca 40 000 medlemmar som finns i 400 lokalföreningar över hela landet. En förening kan vara allt från medlemmarna i en liten ensemble, kör, orkester eller dansgrupp till en stor elevförening vid en musik- eller kulturskola." (citrat från www.rum.se). RUM ger också ut tidningen RUM'ba. I år firar RUM 35 år eftersom det bildades 1978 då Riksförbundet Sveriges Amatörorkestrar på sitt förbundsmöte 18 november beslöt att ungdomarna skulle få en egen självständig organisation.

Blåsmästarna

Under paraden mötte jag orkestern Blåsmästarna från Kulturskolan i Nynäshamn. De hade åkt buss kl. 7 på morgonen för att hinna spela två halvtimmeskonserter på två olika platser i Västerås, samt gå med i paraden. Ledare är Andreas Carpvik som också leder Nynäshamns Blåsarsymfoniker. Han är brasslärare på främst trumpet och trombon.

- Jag lånar ofta noter från Musik- och teaterbiblioteket till mina orkestrar och elever. Jag tycker att det fungerar mycket bra och det går lätt att förlänga lånet om vi behöver. Men min personliga åsikt är att stämmorna inte behöver vara inbundna. Det blir så tungt att bära dem eftersom det är så många stämmor till hela blåsorkestern.

Jag träffade tre av musikerna och frågade hur de gillar att spela i en blåsorkester.

- Jag heter Olivia Kålbäck och ska fylla 13 år i november. Jag spelar altsaxofon och det började jag med i tredje klass. På måndagar spelar jag för en lärare och på onsdagar spelar jag med orkestern. Jag är med i två blåsorkestrar, Blåsmästarna och Nynäshamns blåsarsymfoniker. Jag tycker att det är kul att spela och lätt att använda noter. I framtiden kanske jag blir musiker eller så vill jag arbeta med djur.

-Jag heter Martin Obasi och har spelat altsaxofon i två och ett halvt år. Jag är 11 år och jag har lektion och blåsorkester en gång i veckan. Det går bra att lära sig låtarna utantill. Jag tycker att låten *Spider Pig* är kul att spela. På konserten spelade vi cirka 10 låtar men då fick vi ha noter.

-Jag heter Julia Ullman och spelar kornett. Det finns olika munstycken till kornetten, ett som jag har när jag tränar och ett som jag använder när det är konsert. Mamma spelar trumpet men jag valde kornetten från början. Jag är 10 år och går i fyran. På onsdagar har jag lektion med Andreas och jag övar ganska ofta. Det är lättare att spela med noter än utan.

Utställartorg

Festivalen började på fredagen med körtävling, middag och invigningskonsert. Under lördagen var det klarnettävling, "duo pianotävling", konserter på stan och en parad. Kvällen fortsatte med stor konsert i Västerås konsertsal. Först kom Body Beatbox, en grupp med fyra personer som spelar slagverk på sig själva så kallad body percussion. Arméns Musikkår under ledning av Graham Jones spelade och Perry Göransson delade ut priser. På söndagen var det workshops bland annat i figurativ marschmusik. Helgen avslutades med en konsert med Västerås Kulturskolas Symfoniorkester under ledning av Benny Bendlöf och kören under ledning av Kella Naeslund. Festivalens bas var Konserthusen och där fanns också ett utställartorg med bland annat Aulos Musik, Buffet Crampon, Fiolaffären i Stockholm, Kävesta Folkhögskola, Uffes Blås och Windcorp.

Blåsorkesterdirigentsymposium

Symposiet pågick under några timmar både på lördagen och söndagen och första punkt var blåsorkesterambas-

sadören Graham Jones som arbetat med blåsmusik i 40 år i Brittiska armén. Han berättade om samarbetet med kompositören Martin Ellerby, som också deltog i symposiet. Martin skriver musik för blåsorkester. Graham Jones jämförde med kompositörer som Gordon Jacob, Ralph Vaughan Williams och Gustav Holst som också skrev för blåsorkester och som samarbetade med blåsorkestrar.

-History will guide us for the future, sa han. Graham Jones hyllade också biblioteken och sa att British Library är "the biggest resource for wind band music in Britain". Han berättar hur han genom forskning på British Library upptäckte Christopher Eley (1756-1832) som i den brittiska armén ledde den första professionella blåsorkestern från 16 maj 1785. Eley kom från Hannover och tolv musiker hade han med sig: två oboer, fyra klarinetter, två fagotter, två horn, en trumpet

“Det är ett privilegium att få samarbeta med en levande kompositör och diskutera med honom och en trumpetare om musiken direkt

och en serpent. Eley efterlämnade en komplett notantologi med marschmusik. Graham Jones var den 16:e i raden av ledare för orkestern som hade utökats till 49 musiker när han pensionerades år 2011. Graham Jones arbetar nu med festivaler, kurser och nätverk för att entusiasmera ungdomar till att spela blåsmusik. Han uppmanar "Show enthusiasm in front of children. They don't know about money problems". Han hyllar samarbetet med Martin Ellerby och uppmanar andra att samarbeta med kompositörer och be dem skriva musik för olika nivåer. Det är ett privilegium att få samarbeta med en levande kompositör och diskutera med honom och en trumpetare om musiken direkt. Musikerna blir inspirerade och Martin Ellerby inflikar att han inte skulle vara någonting utan orkestrarna som framför

Livgardets dragonmusikkår spelar figurativ musik på Fiskartorget i Västerås.

hans musik. De båda betonar också vikten av internationellt samarbete.

Första partitursidan

Under nästa punkt berättade jag om Musik- och teaterbibliotekets blåmusiksamling och den service vi har för blåsorkestrar. Grunden till vår blåmusiksamling är den donation vi fick 1988 från Regionmusiken då de skänkte oss hela sitt Centralbibliotek. År 1996 donerade Stockholms Blåsarsymfoniker cirka 1500 verk till oss. Biblioteket har också hela tiden köpt in nya verk för blåsorkester och även kammarmusik för blåsare. Vi har nu 4200 verk för blåsorkester. Första partitursidan av

Färgglada, slagtåliga och lätta plasttromboner av märket Tromba

400 av dessa verk har vi skannat in för att användaren lättare ska kunna få en uppfattning om vilken besättning och svårighet stycket har. I Libris visas dessa som en "tumnagelbild" som det går att klicka på och få förstora, se exempelvis <http://libris.kb.se/bib/3120888>. De åtta blåsorkesterdirigenter som deltog i symposiet var mycket intresserade av att vi visade dessa förstasidor i anslutning till katalogposten och hoppades att vi skulle fortsätta med det.

Janitsjarkorps

Sen kom huvudtalaren och det var Trond Brenne från blåsorkestrarnas paradis Norge. Där heter blåsorkestrarna korps eller janitsjarkorps efter Yeniçeri, vilket betyder "ny trupp" på turkiska. Trond Brenne har en anställning sen 2012 som korpsbygger i Norge. Det betyder att han ska främja blåsorkesterverksamheten i Norge. Till sitt förfogande har han 1 miljon norska kronor till att utveckla repertoaren och 1 miljon norska kronor för att vidareutbilda och stödja blåsorkesterdirigenter. I en janitsjarkorps är det "aldrig rätt besättning" – alla får vara med. Trond går igenom janitsjarkorpsens utveckling i Norge med korps i skolor, polis, järnväg, brandkår, frikyrkor och arbetarorganisationer.

- William Farre (1874-1950) var en eldsjäl på blåsmusikområdet. Han startade

världens första skolband 1901 - Møllergata skoles musikkorps - och han ägde också en musikaffär. Under 1940 och 1950-talen hade nästan varenda skola i Norge sin egen korps. Nu är det många färre vilket bland annat beror på krympande resurser på skolorna. Till exempel tycker inte skolorna längre att det är självklart att tillhandahålla en lokal där bandet kan öva eller lokal där eleverna kan förvara sina musikinstrument.

Alle snakker korps

Tronds vision är att "alle ska snakke korps", att spela i blåsorkester ska vara ett attraktivt fritidsintresse. Han arbetar med produkten musik på samma sätt som andra företagsledare arbetar med sina produkter. NMF, Norges Musikkorpsförbund, bildades 1918 och har nu 60 000 medlemmar i 1600 band. Tillsammans spenderar de 85 miljoner kronor/år på instrumentköp. NMF ordnar championchips, tävlingar varje år med sju divisioner och elitnivå. De har utbyte och samarbete med bland annat Sydafrika.

“ Han arbetar med produkten musik på samma sätt som andra företagsledare arbetar med sina produkter

Trond pratar också mycket om repertoaren.

- Tag ungdomen på allvar och ge dem originalen i öronen. Korps är bäst på korps. 80 % av ungdomarna vill ha god konsertmusik att jobba med. Korps låter inte bäst med Michael Jackson och ABBA! Bygg inte en repertoar på den musiken. Använd den till 10 % och resten ska vara originalrepertoar.

Min kväll slutade med en konsert i Västerås fina konsertsal med musik av Vaughan Williams och Bernhard Crussell. På tåget hem hade jag sällskap av en grannfamilj där dottern fått andra pris i klarinettävlingen. Vi var alla mycket nöjda med vår dag.

Syntharen – den snedlugggade rebellen

||| Lena Nettelbladt, text & foto

En lördag i mars berättar Bengt Rahm kärleken till synthesizern och om boken Den svenska synthen.

Bengt Rahm har skrivit boken *Den svenska synthen* och han presenterade boken en lördag i mars på Bibliotek Film & Musik i Kulturhuset i Stockholm. Ett år tog det att göra boken.

- Jag började med en trevare på Facebook och fick ett enormt gensvar. Nästan 100 personer har velat berätta om sin tid som synthare. Jag har spelat in 200 timmars samtal, skickat 1000 mejl och fått in 3000 fotografier från

50 olika källor. Jag har lusläst fanzines och dagstidningar på jakt efter artiklar om den svenska synthen. Själv saknade jag en sammanhållande läsning om synthkulturen och jag förstår inte att ingen har gjort det här tidigare. Men som jag upptäckte med bandet Nitzer Ebb 1987 när jag gick i nian: Alla som vill kan spela. Gör det själv. Synthen var för mig vad punken var för andra tio år tidigare. Och finns det ingen bok om synthkulturen? Skriv en själv!

Boken är tjock, över 500 sidor, och består av tre delar: musiken, kulturen och nedslag i klubbscenen. Den är intervjubaserad och det är artister, fans, klubbarrangörer, skivbolagsdirektörer, skribenter och radiopratare som berättar om trettio år av musik, mode och gemenskap.

Det finns ingen tydlig definition på vad synthmusik är men det finns ord som används för att beskriva den: svart/vit, industri, romantisk, melankolisk och

emotionell. Måns från bandet Art Fact beskriver det så här:

– För oss var synth ett begrepp som vi använde som ett adjektiv, ”synthigt”. Det kunde gälla allt från ett klädesplagg till en färg. Synth är förknippat med en någon slags gör-det-självt-estetik.

– För mig handlar synthmusik om att hitta en viss känsla. En synthlåt behöver egentligen inte innehålla en enda synth så länge man får den där känslan i magen. Beatet och basgången, säger Tobbe Lander som medverkat i många olika band och även har skivbolaget Lander Records.

Många tyckte att punken hade fastnat i sin form och blivit maskerad, ett pos-erande.

– Det enda vi behöll från punken var att göra allting själva, säger Mats Wig-erdal från bandet Kitchen and the plastic spoons. Med Roland och Korg blev det ekonomiskt hanterbart att skaffa en synth.

Att sjunga om champagne var förbjudet

Många sökte efter ett nytt uttryck efter punken. Banden Ratata och Page blev startskottet för den svenska synthpopen. Estetiken förändrades och blev androgyn, könlös och en subkultur växte fram som lekte med politiska symboler. Kläd-stilen kunde vara uniformsliknande eller präglas av borgerlig dekadens.

“ “ Estetiken förändrades och blev androgyn, könlös och en subkultur växte fram som lekte med politiska symboler

- Synth blev underground och en egen genre med svart och läder från cirka 1984, säger Sofie Rimheden, som köpte datorn Atari när hon var 13 år och synt-en Roland MT-32 när hon var 14. Hon

har spelat med Martin Philip i bandet Octarine och i det egna projektet Hayce. Det var viljan att skapa något nytt. Synth-musiken lät snabbare och mer teknisk med trummaskiner. Och andra texter – Lustans Lakejer sjöng om champagne och det hade tidigare varit helt förbjudet.

Hans Hartvig på tidningen Okej skapade en konflikt mellan synth och hårdrock för att sälja lösnummer. Syntharna valde utanförskapet och provocerade, var låtsasfascister. Det saknades skivbolag som ville ge ut synthmusiken. 1991 bildades Energy records. De gjorde en samlingsskiva med titeln *I sometimes wish I was famous*. Inom synthkulturen var det en otrolig gemenskap och som Bengt säger ”Ett synthjärta är ett troget hjärta”.

Rahm, Bengt

Den svenska synthen

Kalla Kulor Förlag, 2012

Invigningskonsert

||| Margareta Roland, bibliotekarie Mälardalens högskola

Fredagen den 12 april var det högtidlig invigning på Mälardalens högskola i Västerås för att markera att tonsättaren och musikprofilen Werner Wolf Glasers notsamling nu finns att låna. Werner Wolf Glaser (1913-2006) donerade sin samling till Mälardalens högskolebibliotek några år före sin död. Samlingen är nu katalogiserad och tillgänglig för utlån på högskolebiblioteket.

Lena Hellström Färnlöf, professor i kammarmusik på Mälardalens högskola beskriver samlingen som en personlig samling från skilda epoker. Werner Wolf Glaser var starkt engagerad i Västerås musikliv från det att han flyttade hit 1944, efter kringflackande år på flykt undan Nazi-Tysklands jüdeförföljelser.

Han var en av grundarna till Västerås musikskola och var också musikkritiker i VLT (Vestmanlands Läns Tidning). Glaser skulle ha fyllt 100 år den 14 april i år.

Konserten inleddes med att rektor Karin Röding höll ett kort invigningstal, där hon bland annat berättade om tonsättaren Werner Wolf Glaser och hans verk.

Efter invigningen framförde studenter vid Kammarmusikerutbildningen på Mälardalens högskola några verk av Werner Wolf Glaser och Paul Hindemith.

Samarbete med Musik- och teaterbiblioteket

Redaktörens kommentar

Musikbiblioteksnytt har tidigare skrivit om Glasers notsamling i 2011 nr 2 och 2012 nr 3. Därför är det roligt att vi nu

får berätta att samlingen är katalogiserad och tillgänglig. Det är tre bibliotekarier vid Musik- och teaterbiblioteket som har katalogiserat noterna. En transportfirma skickade hit alla 70 kapslarna med noter, cirka 1000 titlar. Efterhand som vi hade katalogiserat klart skickade vi tillbaka kapslarna två i taget. Det är västerländsk konstmusik från skilda tider, från Telemann till Honegger, Kar-Erik Welin och västeråskompositörerna Bror Samuelsson och Irma Barklund. Merparten är pianomusik men även noter för sång och piano och en del kammarmusik. Noterna är katalogiserade efter alla konstens regler med både SAB-klassning och Deweyklassning samt musikämnesord för form/genre, besättning, tidsperiod/stil och land. Se mer om Dewey i Kia Hedells artikel på följande sida.

Rapport från kurs i Deweyklassifikation inom musikområdet

||| Kia Hedell, Carolina Rediviva, Uppsala universitetsbibliotek

Kia Hedell. Foto Ingemar Johansson

Jag tror vi är flera som har suttit där med nothögen framför oss, noter som väntar på att Deweyklassas. Det som en gång var självklart är plötsligt inte så enkelt.

Hur gör man med jazzhistoriken, som täcker perioden 1950-2010? Och den här triosonatan, för vilket antal instrument är den komponerad? Generalbasstämman kan ju spelas av ett men också flera instrument. På tal om instrumentalmusik, ska man räkna med stämmor "ad lib" eller inte? Hur gör jag med Bach-motetten där det inte är klart om varje stämma ska sjungas av en eller flera sångare? Och den här CD:n *Best of The Spotnicks*... Vad ska jag sätta för ensembler typ på deras "stältrådspop"?

Ett tillfälle att räta ut sådana frågetecken

gavs den 16-17 maj, då Kungliga Biblioteket arrangerade en kurs i Deweyklassifikation inom musikområdet. Medverkande lärare var Susanne Haglund och Pär Johansson från Musik- och teaterbiblioteket samt Olle Johansson från Kungliga biblioteket, Avdelningen för audiovisuella medier. Vi höll till i KB:s lokaler i Garnisonen, Karlavägen 100. Kursen hade samlat åtta deltagare (sju närvarade), från fem olika bibliotek.

Under de två kursdagarna gick vi systematiskt igenom de olika klassificeringarna i avdelning 780 Musik, med start i de allmänna ämnena 780 och 781 och fortsättning i ämnena 784-788, instrumentalmusik, och 782-783, vokalmusik. Den sista halvdagen ägnade vi åt inspelningar av populärmusik. Uppläggget var mycket pedagogiskt: föreläsning

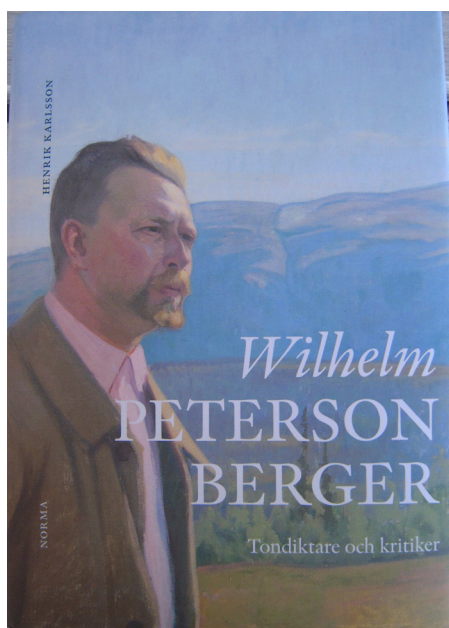
gar varvades med egna övningar, med möjlighet att fråga. Övningssessionerna avslutades med gemensamma genomgångar av uppgifterna. Att mycket tid lades på genomgångarna av övningsuppgifterna tyckte jag själv var värdefullt, eftersom de inte bara gav svaren på uppgifterna utan också visade hur man kan tänka och vilka strategier man kan jobba efter när man Deweyklassificerar musik.

Det är viktigt för oss som arbetar inom musikbiblioteksområdet att det finns sådana här kurser. Jag hoppas att den här kursen kommer att ges igen; behovet av att uppdatera sina kunskaper och stämma av sitt arbetssätt är ständigt aktuellt. Det gäller inte minst för oss som jobbar med musik på bibliotek som inte är specialiserade musikbibliotek.

PS! Apropå frågorna som ställdes i inledningen: Perioden 1950-2010 förs till 1900-talet (0904, från Tabell 1). Antal instrument i en triosonata hämtas från den aktuella notutgåvan. Stämmor ad libitum räknas inte, eftersom de kan utelämnas. Om det är oklart om Bach-motetten är för solister eller kör: Klassa den som 782.526, Motetter – kör och blandade röster. Stältrådspop (d.v.s. instrumental pop med elförstärkta gitarrer, elbas och trummor) klassas som "Ensembler med stråkar och slagverk", 785.58. Stråkar gäller här för sträng-instrument. Elförstärkta instrument klassas efter själva instrumentet, de räknas inte som elektrofoner.

Wilhelm Peterson-Berger – tondiktare och kritiker

||| Lena Nettelbladt, text

Bokomslaget visar Wilhelm Peterson-Berger på en oljemålning av Ante Karlsson-Stig, 1910.

Under en vistelse på Gotland läste Henrik Karlsson olika tonsättarbiografier. Han läste om Carl Nielsen, John Fernström, Edward Grieg, Hugo Alfvén och Harald Sæverud. Han märkte att ämnen som kärlek, religion och politik var tabubelagda ämnen eftersom sådant inte kan beläggas i en verkförteckning. Henrik började forska kring Wilhelm Peterson-Berger (1867-1942) för cirka 15 år sedan. Mycket av materialet kring P-B finns hos Musik- och teaterbiblioteket och som tack för vår service med att plocka fram brev, noter och artiklar, kom Henrik till oss och berättade om boken han skrivit.

En god vän till P-B, Telemark Fredbjär tog efter P-B:s död kontakt med alla som P-B brevväxlat med och bad att få breven. Därför finns nu 4000 brev skrivna till P-B och 1300 brev skrivna av P-B bevarade. Henrik har plöjt dem och cirka 3000 artiklar om sitt ämne. Han har suttit många timmar hos oss men även på Sommarhagen, P-B:s hem i Östersund på Frösön, och forskat i efterlämnade böcker, noter och andra dokument.

P-B hade en dubbel maktposition som tonsättare och recensent. Han arbetade i cirka 30 år som musikrecensent på Dagens Nyheter. Han var mycket känd för sin vassa kritik och att DN ökade sin lösnummerförsäljning när han hade varit riktigt elak. P-B hade tidigt blick för hur man skrev recensioner och han undvek att umgås med andra tonsättare för att kunna skriva vad han ville om dem. Han var antisemit när det gällde andra tonsättare men inte när det gällde politik. Han var tidigt ute och kritiserade nazisterna i Tyskland. Det han värnade om var det gamla tonsystemet med dur och moll och det han var rädd för var den modernistiska atonala musiken.

Wilhelm Peterson-Berger var en särbevåring. Han kunde läsa och spela piano tidigt. Som 6-åring vägrade han att lära sig katekesen. Hans mamma hade en konstnärlig ådra och hans pappa var lantmätare. Wilhelm hade en "mental särskrivning" som Henrik kallar det. Han var dålig på att avläsa andra männi-

skor och förstod inte när han sårade dem. Inte heller visste han hur en uppvaktning skulle gå till och han gifte sig aldrig.

Som tonsättare är P-B, enligt Henrik Karlsson, mest intressant i de små verken. Särskilt framhåller han tonsättningen *Vid ässjorna* från 1917 med text av Bo Bergman. Där skildrar Peterson-Berger mycket tydligt smedernas eländiga arbetsvillkor med ett tonspråk som påminner om Weills tonsättningar av

“ Det han värnade om var det gamla tonsystemet med dur och moll och

det han var rädd för var den modernistiska atonala musiken

Brechts texter. Bland hans verk finns flera pianostycken, kantater, romanser, sviter, sånger, 5 symfonier och 5 operor däribland Arnljot. Fyra av operorna var oavslutade vid hans död. Sångerna kallade han "spånor från min verkstad" och det han ville var att skapa operor på samma sätt som Wagner gjorde.

Karlsson, Henrik, 1940-

Wilhelm Peterson-Berger : tondiktare och kritiker / Henrik Karlsson
Skelefteå : Norma, 2013

495 s : + 1 CD

Kungl. Musikaliska akademiens skriftserie, 0347-5158 ; 128

Vi – ett konstverk

||| Tobias Danielsson, Musik- och teaterbiblioteket

Medverkande i ljudkonstverket är Besa Spahi, Ann-Christine Olsson, Kerstin Carpvik, Alex Reynolds, Lena Nettelbladt, Elisabet Olsson, Tobias Danielsson och Rikard Larson (som saknas på bilden). Foto Marina Demina

När Kerstin frågade mig om jag ville vara med i ett ljudkonstverk svarade jag bara ja utan någon större eftertanke. Kan väl vara kul, tänkte jag i några sekunder för att strax därpå återuppta räknandet av orkesterstämmor till Franz von Suppés *Lätta kavalleriet*.

Några veckor senare kom Kerstin återigen förbi mitt rum och hojtade: Nu börjar det! Öh, vad då, svarade jag svävande, skoningslöst uppväckt ur min katalogiseringskoma. Ja, ljudkonstverket du vet. Vi ska ju alla samlas uppe i Arenan och få träffa konstnären, ropade Kerstin och följde med mig i den illröda hissen upp till femte våningen där vårt bibliotek befinner sig. Konstnären ja – det var Alex*. En ung tjej från Spanien – eller var det England? – som verkade alldeles begeistrad över vår arbetsplats. Hon förklarade hur hon ville använda objekt och ljud från detta, vårt biblioteksrum, fyllt av så mycket musik, och därtill använda våra röster. Vi fick en

text att titta över som vi senare skulle spela in i EMS studio. Som första uppgift fick vi välja ut varsitt favoritobjekt – eller plats – från vår älskade låneexpedition. Vi valde alla ut våra artefakter och Alex verkade lika genuint intresserad av Vivaldis Ryom-förteckning som barnhörnan eller en feltryckt sovjetisk faksimil. Faktum var att vi alla blev överväldigade av hennes intresse för oss som yrkesmänniskor och hennes ödmjuka inställning kändes både ovant varm och ja, - otidsenlig.

Letar efter sin mammas röst

Några veckor senare hade vi våra "recording sessions" på EMS – elektronmusikstudion. Det var första gången för mig. Jag hade läst texten högt för mig själv några gånger, både på svenska och engelska i bästa Jarl Kulle-manér men väl i glasburen förvandlades min röst av stundens allvar och lät snarare som en vallflickas. Jag blev dock lugnt lot-

sad genom texten av Alex och hennes ljudkollega och ju mer jag läste, desto mer greps jag av innehållet: En person, i något slags skepnad, kommer regelbundet in på biblioteket för att leta reda på sin mammas röst. Han/hon kämpar desperat för att hålla kvar minnet av en älskad som gått förlorad och möter till slut sig själv. Mina nerver och högravande läsningsteknik gav snart vika för den helhet som utgjordes av texten och min egen röst. Så lämnade jag efter några timmar EMS, svettig och glad, märkbart uppfylld av en inre ro.

Stolta över att vara en del av ett konstverk

Hur skulle då detta konstverk se ut, eller låta? Det hade vi ingen aning om förrän vi på vernissagedagen fick konstverket demonstrerat av Alex. Den nyfödde skapelsen gavs namnet "Elisabet, Lena, Tobias, Kerstin, Rikard, Anki". För varje person finns det en inspelning som tillsammans med en regissörs instruktioner och Alex ljud- och musikstycken utgör en helhet. Det slutgiltiga resultatet förbluffade nog oss alla. Genast ville vi lyssna på varandras inläsningar för att uppleva konstverket i alla dess skepnader. Jag vill dock inte lyssna på min egen inläsning; detta är ju ett kollektivt konstverk, berättad med våra röster, var och en drabbande på sitt unika sätt och som bygger på att det finns en relation till en annan människa. Vi känner oss stolta över att vara en del av ett konstverk och bjuder härmed in dig till Musik- och teaterbiblioteket för att uppleva oss.

Tack Alex, för din skapelse!

*Alex Reynolds heter vår konstnär och hon har både spanska och brittiska rötter.

60-årsjubileum och konferens

||| Lena Nettelbladt, text

Den 18-19 april ordnade Svenska musikbiblioteks-föreningen tillsammans med Musik- och teaterbiblioteket en konferens i Musik- och teatermuseets festvåning Kronan. Vi var cirka 100 deltagare från Sverige, Norge, Finland, Danmark och Holland. Det var extra roligt att den norska musikbiblioteks-föreningen hade sitt årsmöte i anslutning till konferensen.

Svensk musikbiblioteks-förening firade sin 60-årsdag med en jubileumsmiddag på torsdagskvällen. Vår förening hör till den internationella musikbiblioteks-föreningen IAML* som bildades 1951. IAML har cirka 1800 medlemmar i över 40 länder. Den svenska musikbiblioteks-föreningen bildades 1953 och har idag 117 medlemmar – 74 individuella och 43 institutioner.

Årsmöte

Torsdagen började med Svenska musikbiblioteks-föreningens årsmöte. Så här ser den nya styrelsen ut:

- Birgitta Sparre, Hagfors bibliotek, ordförande
- Mathias Boström, Svenskt visarkiv, vice ordförande
- Kerstin Carpvik, Musik- och teaterbiblioteket, sekreterare
- Agneta Wihlstrand, Karlstad stadsbibliotek, kassör

Övriga styrelsemedlemmar

- Kia Hedell, Uppsala universitetsbibliotek)
- Margareta Holdar Davidsson, Musikbiblioteket, Sveriges Radio Förvaltings AB)
- Åse Lugné, Musikhögskolans

Nya styrelsen från vänster Margareta Holdar Davidsson, Birgitta Sparre, Åse Lugné, Mathias Boström, Kia Hedell, Kerstin Carpvik, Pia Shekhter och Agneta Wihlstrand. Foto Lena Nettelbladt

bibliotek, Lunds universitet

- Pia Shekhter, Biblioteket för musik och dramatik, Göteborgs universitetsbibliotek

Ann-Christine Olsson och Annika Simms (tyvärr inte närvarande) tackades för sitt arbete i styrelsen och så även Peter Berry som avslutade sitt uppdrag i valberedningen. Valberedningen har nu följande sammansättning: Eric Hammarström, Svenskt visarkiv, Christina Koch, Kungliga biblioteket och Ann Malm, Kungliga musikhögskolans bibliotek.

Resestipendier till IAML:s konferens i Wien gick till Åse Lugné och under-tecknad.

Intresset för upphovsrätt har ökat

Efter årsmötet började själva konferensen. Stina Westerberg, generaldirektör för Statens musikverk hälsade välkom-

men innan torsdagens moderator Mathias Boström tog vid. Först ut var Susanne Abbefalk, jurist vid Sveriges radio. Hon berättade om upphovsrättens historia från Bernkonventionen 1886. Upphovsrättslagen är omfattande och intresset för frågor om upphovsrätt har ökat. Susanne avslutade med att säga att det är ett givande och tagande från upphovsmännens och användarnas sida. Är du osäker på om du får använda något så fråga!

Till denna nordiska konferens hade vi bjudit in flera spännande talare utanför Sverige, bland annat Antony Gordon från Sound and Moving Image in the British Library och Jutta Lambrecht från Der Abteilung Dokumentation und Archive des Westdeutschen Rundfunks i Köln. Dessa båda talare berättade om sina respektive ljudarkiv och deras föredrag lockade många deltagare från Sveriges radios olika arkiv och bibliotek. I Juttas presentation fick vi lyssna

Under konferensen uppstod många möten. Här Ruud Brok från Nederländerna och Tuomas Peltari från Finland. Foto Ingemar Johansson

på flera historiska inspelningar bland annat när Karlheinz Stockhausen övade in sången till *Gesang der Jünglinge* med en ung gossopran.

Anders Cato från Bibliotekstjänst gav en översikt av musikkatalogiseringens utveckling i Europa. Veslemøy Heintz berättade om *Utile Dulci*, ett musikaliskt ordenssällskap som instiftades år 1766 i Stockholm - och om tillhörande notsamling som finns bevarad i Musik- och teaterbiblioteket. Kjell-Åke Hamrén, ordförande i STIM Svenska tonsättares internationella musikbyrå, gav oss en bild av STIMs historia och nutid.

Sys Bjerres spår på internet

Ett ovanligt föredrag hölls av Kristoffer Brinch Kjeldby från Det Kongelige bibliotek i Köpenhamn och det handlade om den danska singersongwritern Sys Bjerres användning av internet och sociala medier. Från Delft kom Ruud Brok och han visade bilder och berättade om den spännande utvecklingen på det kommunala

biblioteket som har som målsättning att vara stadens vardagsrum. Besökare kan musicera på tysta instrument, lyssna på musik i lurar, spela dataspel och låna noter, CD eller DVD. Try before we die hette hans föredrag.

Antony Gordon höll i ett pass som handlade om "The future of IAML" där han

“ ” Diskussionen om Musikbibliotek och musikarkiv nu och i framtiden lever vidare...

hade sammaställt synpunkter från den grupp som sysslat med frågan. Under fredagen var Birgitta Sparre och Pia Shekhter moderatorer och dagen avslutades

med att Sverige, Norge, Finland, Danmark, England, och Tyskland berättade lite om sina respektive föreningar.

Jubileumsmiddag med bildspel

Toastmadam Margareta Holdar Davidsen lotsade oss elegant genom torsdagens jubileumsmiddag och lät talarna Kerstin Carpvik, Veslemøy Heintz och Jan Olof Rudén avlösa varandra. Vi fick också höra en finstämd och inlevelsefull konsert med musikerna Serny Carpvik på

flygel och sång och Caroline Cederlöf på sång. De cirka 20 deltagarna från Norge sjöng en fin födelsedagssång för vår förening under kvällen. Under middagen och i pauser under konferensen fick vi njuta av ett bildspel gjort av Ingemar Johansson med bilder från internationella och nationella sammankomster.

Slutkläm

Vi är väldigt glada att vi fick ekonomiskt bidrag för konferensen från Statens musikverk, Svensk biblioteksforening, Kungl. Musikaliska Akademien, Norsk musikkbiblioteksforening och Letterstedtska föreningen. Och utan Elin Dahlkvist Frid som skötte all förtäring och ljudtekniker Pawel Lucki hade vi inte klarat oss.

Konferensen bidrog till många gränsöverskridande möten och samtal. Diskussionen om musikbibliotek och musikarkiv nu och i framtiden lever vidare...

*Anders Catos PowerPoint finns på www.smbf.nu
Ingemar Johanssons bilder finns på www.smbf.nu
Ruud Brooks PowerPoint finns här: <https://speakerdeck.com/nuigtry-before-we-die-the-future-of-music-libraries>*

** IAML = The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres
<http://www.iaml.info/en>*

Fler bilder...

Serny Carpvik vid flygeln och Caroline Cederlöf framförde en mycket stämningsfull konsert med trevligt mellansnack. Läs mer på sidan 14. Foto Ingemar Johansson

Sandra Halvarsson, flöjt och Amelie Flink, sopran, framför musik av Werner Wolf Glaser vid invigningskonserten av hans notsamling. Läs mer på sidan 10. Foto Margareta Roland

Antony Gordon från British Library berättar att biblioteket äger 6200 vaxylindur. Läs mer på sidan 14. Foto Eric Hammarström

